

VIAȚA UNUI SFÂNT PRIGONIT²

Profesorul de la Universitatea „Ovidius” din Constanța ne propune o monografie, într-o formulă grafică elegantă, despre o personalitate de excepție a Armatei Române interbelice – Paul Teodorescu. S-au mai scris lucrări despre acest general, care a făcut parte din elita de comandă și intelectuală a armatei, fiind acceptat, la un moment dat, ca membru corespondent al Academiei Române.

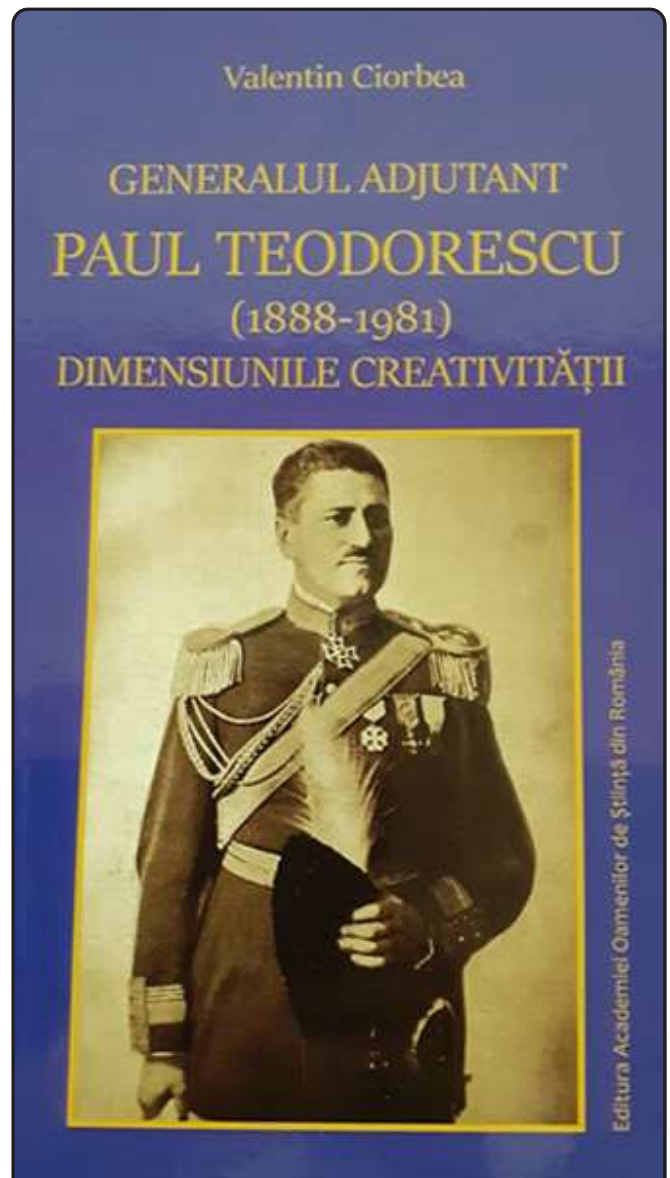
Accentul pe dimensiunea creativității acestui general nu este întâmplătoare, deoarece din momentul în care a devenit militar infanterist și nu cavalerist, așa cum l-ar fi dorit, și nu a acceptat, tatăl său cavalerist – luptător în Războiul de Independență, Paul Teodorescu a modificat pozitiv și modern tot pe ce a pus mâna – fie teorie, regulamente, structuri, edificii, arme, înzestrare etc., ghidat de o concepție de viață aparte, bazată pe eficiență, modernitate, omenie și devotament patriotic.

Întrat în umbra istoriei, prigonit și hăituit în anii comunismului, pe nedrept, și-a pătrat demnitatea și onoarea, răbdând cu stoicism, dar nu tăcut, toate relele care i s-au făcut. Doar Leontin Sălăjan i-a acordat parțial credit, repartizându-i o locuință decentă în Drumul Taberei.

Monografia se vrea o cuprindere totală, privită cu precădere prin prisma celorlalți, a notărilor de serviciu, însemnărilor zilnice ale Regelui, arhivelor CNSAS și a altor memorii, care documentează, chiar dacă într-o marjă inerentă de formalism și subiectivism, imaginea acestui general, care a modernizat aviația și marina militară, atât cât s-a putut în condițiile restrictive premergătoare războiului și a reducerii drastice de fonduri. Ca întotdeauna!

Mintea lui s-a deschis de timpuriu, imediat după Marele Război, când a fost trimis în Franța la studii, unde a terminat teoria și practica cu brio. Un model!

Teoreticienii militari francezi adoptaseră formula Regelui Soare: „L'Etat c'est moi!” la nevoile modelării armatei de către ofițeri foarte bine instruiți. „Le régime c'est le colonel” și mareșalul Foche: „Le régiment

c'est image du colonel”.

Comandantul, în măsura în care este model din toate punctele de vedere, are toate calitățile complexe și complementare presupuse de funcție, are capacitatea de a transforma unitatea.

Generalul adjutant Paul Teodorescu are prilejul să verifice acest adevăr în preajma celui de-Al Doilea Război Mondial când, în calitatea sa de subsecretar de stat și apoi de ministru al Aerului și Marinei, face controale inopinate la unitățile din diverse garnizoane, acoperind întreg teritoriul României Mari. Cele mai slabe unități din punct de vedere administrativ, organizatoric, disciplinar etc., ar fi fost cele dintre Nistru și Prut.

Pregătirea profesională, moralul și moralitatea, intelectul și cultura, condiția fizică și rezistența definesc ofițerul-model și prin el procesul de instrucție în unitatea militară.

Constatările lui din teren sunt la mare distanță de publicarea primelor lucrări despre instrucția într-un regiment de infanterie și ele creionează, vai!, o imagine

nu prea încurajatoare despre armată, care doar pe ici pe acolo, pare a fi ieșit din încremenirea provincială.

Pregătirea soldaților în diverse specialități, inclusiv alfabetizarea celor neștiutori de carte, au pe de o parte importanța lor practică pentru armată și comportamentul de front, iar pe de alta și un efect social benefic, când acei bine modelatori în armată se întorc în comunitățile lor.

Paul Teodorescu are un principiu moral de sorginte țărănească – acela de a-i trata și de a pretinde comandanților, de a fi tratați toți cu omenie, drept și cu înțelegere, de la soldat la ofițer. Așa obține o stare morală bună, încredere, loialitate și hotărârea de a se pregăti și de a învinge.

Obiectivul său pe tot parcursul profesional a fost ieșirea din canoanele regulamentelor și instrucțiunilor vechi și calchiate aproape după cele străine și crearea unei concepții naționale, adecvată condițiilor românești, în care modernizarea tehnicii și armamentelor să fie introdusă cu îndrăzneală. Nu e doar o ambiție, ci o mare necesitate de racordare a armatei române la nivelul celor occidentale, mai cu seamă că toată lumea simte că Germania pune lemne pe focul războiului și că acesta va izbucni, nemulțumirile legate de Trianon fiind evidente, încă nu se știe în ce direcție o va lua. Calul și călărețul – imaginea cavalerismului – cu sabia scoasă ies din istorie în era în care motorizatele își ard combustibilul pe sol, în aer și în apă.

Înzestrarea cu tehnică a Marinei și Aviației este tema constantă a preocupărilor lui, ca responsabil de domeniu, precum și în discuțiile permanente la audiențele permanente de la Regele Carol al II-lea. Fiind într-o relație de apropiere, Regele este la curent cu toate neajunsurile existente în armată, cu toate nevoile și inhibițiile, cu tot conservatorismul și corupția.

Generalul Paul Teodorescu dedicat în totalitate carierei militare, fapt care l-a și oprit de la a-și întemeia o familie, este recunoscut în lumea culturală a țării ca o personalitate și polivalentă, care a adus prin lucrările sale, prin acțiunile sale concrete de modernizare a locurilor prin care trece, o contribuție reală și importantă la propășirea țării, armata fiind desigur una din instituțiile ei de bază. Ca urmare a fost ales, în 27 mai 1938, membru corespondent al Academiei Române – Secția Științifică.

Și-a pregătit teza de doctorat la Sorbona pe o temă de istorie – războiul turco-român – i-a fost acceptată, a fost stabilită comisia de doctorat, dar nu a apucat să o susțină. A fost retras din postul de atașat militar la Paris pentru a fi numit director la Școala Superioară de Război, la 1 decembrie 1936. Din varii motive nu a putut-o susține public niciodată, deși a încercat până

la sfârșitul vieții să ajungă la Paris pentru a-și împlini visul.

Profesorul Valentin Ciorbea dezvoltă subiectul și relatează pe larg structura și conținutul tezei sale de doctorat cu tema războiului nostru de independență. Un studiu la fel de interesant comentat de autorul monografiei este Contribuția Armatei Române la victoria Aliților”, o conferință de fapt, rămasă nepublicată, prin care se face o analiză metodică a rolului jucat de armata română în Campania din Vest, începând cu ruperea frontului de la Cotul Donului. Paul Teodorescu identifică zece contribuții majore ale armatei române la grăbirea și obținerea victoriei de către Aliți, cu prețul a 150.000 de vieți jertfite. Desigur, în această cifră nu sunt cuprinse victimele prizonieratului. Era prea devreme și inoportun să-i amintești comandantului rus că în Siberia lui a declanșat intenționat o mașinărie de distrugere a militarilor români.

Nu știi prea bine de ce mareșalul Antonescu l-a pensionat și nici după 23 august 1944 nu a fost în zona de interes a conducerii armatei, deși el ar fi dorit să se reactiveze, să preia comanda unei mari unități și să lupte în Campania din Vest. Poate loialitatea și apropierea vădită de Regele Carol al II-lea a fost cauza, deși l-a avansat la următorul grad – de general. Se vehiculează ideea că l-ar fi vrut în guvern, ministrul Lucrărilor Publice, dar el nu ar fi acceptat, nedorind să lucreze cu Ion Antonescu.

După 18 ani de colaborare loială și stimă reciprocă, generalul Paul Teodorescu simte nevoia să-i facă un portret lui Carol al II-lea. Desigur, primează multele calități pe care i le descoperă și care, privind în urmă cu obiectivitate sunt reale, multe dintre ele, dar din păcate toate acestea sunt umbrite de pasiunea morbidă pentru femei, cu o scuză (priapismul), slăbiciunea psihologică, calitatea proastă a celor de care se lasă influențat, lipsa de voință etc. Nu amintește nimic de dorința dictatorială, de pierderea teritoriilor românești, de incapacitatea de a lupta pentru ele, nici diplomatic preventiv, nici la părăsirea lor de către armată, fără a trage măcar un foc.

Generalul Paul Teodorescu a fost un singuratic, care a știut să se relaționeze cu oamenii, să-i iubească și să-i aprecieze. L-a ajutat, poate, și credința lui creștină, care a dublat-o pe cea militară.

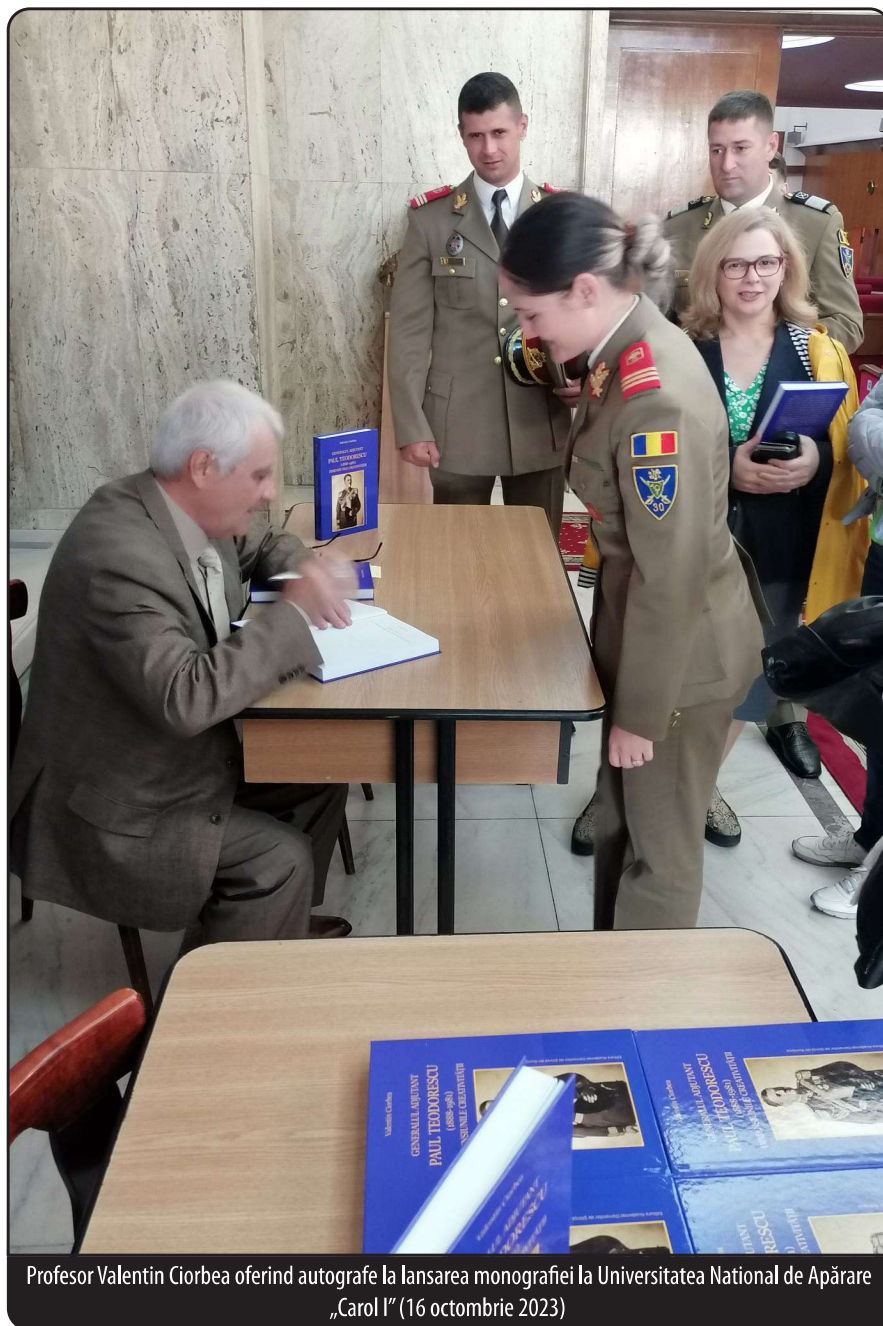
Ca ministru al Aerului și Marinei a ridicat din ruine Mănăstirea Dintr-un Lemn, redându-i în timp strălucirea de altă dată, prin fonduri și mână de lucru militară, furnizată de unitățile pe care le avea în subordine. Acesta este și argumentul adus Mitropolitului, care a acceptat ca mănăstirea să fie dedicată – „închinată spiritual” – aviatorilor, marinarilor și militarilor

din unitatea de gardă. Și ea este și astăzi un loc de pelerinaj anual, care se întâmplă de Sfinții Apostoli Petru și Pavel.

În acest așezământ s-a și retras în ultimii ani de viață, obosit de nedreptățile ce i se făcuseră, inclusiv cinci ani de detenție pentru tentativa de trecere ilegală a frontierei și mai ales de titanica luptă, ca într-un teatru absurd, pentru recâștigarea dreptului de pensie și calcularea corectă a acesteia.

Profesorul Valentin Ciorbea l-a descoperit prin acest așezământ monahal curios ca destinație, unde Paul Teodorescu este și înmormântat, în fața bisericuței de lemn inițiale, care dă și denumirea locului. A descoperit specificul militar al lăcașului, personalitatea copleșitoare a generalului, spiritul rafinat și complex pe care l-a lăsat să cadă între lucrurile lui din muzeul mănăstirii, organizat în casa brâncovenească, domnească, de lângă biserica din zid.

Constituirea Centrului de Cercetare a Conlucrării Bisericii Ortodoxe cu Armata României și revista „Misiunea” pe care o editează, constituie un omagiu adus generalului adjutant Paul Teodorescu de oamenii de cultură și istorie, care slujesc ideea cu devotament și generozitate.

NOTE

[1] Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria”.

[2] Valentin Ciorbea, *Generalul adjutant Paul Teodorescu (1888-1981)*.

Dimensiunile creativității, Editura Academiei Oamenilor de Știință din România, București, 2023.